

Piotr Sobol-Kołodziejczyk, Marek Zielinski, *Elementarz z logiki: podręcznik nie tylko dla prawników*, Wyd. AMELIA, Rzeszów 2016, ss. 203.

Na polskim rynku wydawniczym ukazał się ważny podręcznik zawierający podstawowe wiadomości z logiki. Zdaniem jego Autorów jest to książka przeznaczona przede wszystkim dla studentów prawa. Jednak z powodzeniem może być ona wykorzystana przez studentów innych kierunków na drodze ich edukacji z zakresu logiki.

Zapewne celem, który przyświecał Piotrowi Sobol-Kołodziejczykowi i Markowi Zielinskiemu, jest jasność prezentowanych treści, o czym świadczy motto recenzowanej publikacji. Istotnym novum tej książki jest również rezygnacja z analiz formalnych. Logikę nawet w podstawowym opracowaniu cechuje bowiem to, że formalizm jest jej charakterystycznym elementem. Autorzy, rozpoczynając swoje rozważania, wyraźnie zaznaczają, że podręcznik zawiera podstawowy wykład z logiki w sensie szerokim. Idea ta jest konsekwentnie realizowana w poszczególnych częściach książki.

Sposób prezentacji treści w podręczniku jest klasyczny w najlepszym rozumieniu tego słowa. Autorzy, wychodząc od ogólnych wiadomości o języku (s. 17-22), trafnie wiążą zagadnienie definicji języka, jego funkcji i procesu przetwarzania informacji. Podobnie jest w przypadku omówienia elementów teorii nazw (s. 23-31), w którym na szczególną uwagę zasługuje drobiazgowo wyliczenie rodzajów nazw ze względu na różne kryteria. Ta pozytywna uwaga przenosi się również na zagadnienie teorii definicji (s. 33-43). Istotną nowością jest tutaj wprowadzenie metod definicji wyrażeń w języku prawnym i języku prawniczym. Z kolei passus dotyczący elementów teorii relacji (s. 45-49) mógłby zostać pominięty bez utraty istotnych treści wyznaczonych strukturą podręcznika. Teoria relacji powinna być bowiem wyrażona za pomocą formalizmu rachunku kwantyfikatorów pierwszego rzędu. Skoro Autorzy zrezygnowali z analiz formalnych, to powinni oni byli pominąć aspekty teorii relacji.

Znakomicie natomiast napisana jest część dotycząca teorii zdań kategoriowych i elementów logiki klasycznej (s. 51-64). Wywód bowiem jest prowadzony konsekwentnie i na jego postawie możliwe jest zrozumienie natury elementów teorii wnioskowań. Mówiąc zaś o charakterystyce zdań w sensie logicznym (s. 63-74), Autorzy skupili się przede wszystkim na problematyce zdań złożonych i ich charakterystyce ze względu na matryce prawdziwościowe. Ciekawe jest przy tym, że matryce te zostały opisane bez odwoływania się do typowej metody „zero – jeden”. Rozdział na temat uzasadniania twierdzeń jest trudny (s. 75-87). Jego uważna lektura pozwala przede wszystkim na zrozumienie różnicy między rozumowaniami dedukcyjnymi i rozumowaniami niededukcyjnymi, pojęć podstawowych procesów dowodzenia, sprawdzania, weryfikacji i falsyfikacji.

Ważnym elementem w pracy umysłowej prawnika są zagadnienia podziału logicznego i elementy teorii pytań (s. 89-96). Problematyka ta została ujęta w sposób syntetyczny, a jednocześnie jasny i klarowny. Taką samą opinię można odnieść w stosunku do prezentacji treści związanych z błędami logiczno-językowymi (s. 97-102). Sposób wykładu pozwala bowiem na uświadomienie sobie, jak często teksty prawne i teksty prawnicze obarczone są elementarnymi przyczynami nieporozumień.

Bez wątpienia ważne z punktu widzenia propedeutyki logiki jest omówienie w recenzowanej książce elementów teorii argumentacji (s. 103-121). Pomijając szczegółowe analizy, można stwierdzić, że dokładność prezentacji treści pozwala nie tylko na nabycie umiejętności praktycznej oceny argumentów, lecz przede wszystkim pozwala na uświadomienie sobie błędów w procesie argumentowania analiz metod obrony przed nieuczciwymi chwytami polemicznymi. Pisząc z kolei o elementach wnioskowań prawniczych (s. 123-132), Autorzy podejmują jedynie podstawowe zagadnienia, czego jednak nie można traktować jako zarzut, gdy zważy się, że wnioski prawnicze ściśle są związane z koniecznością analizy zdań nieekstensjonalnych, co ma miejsce w innych partiach recenzowanej książki.

Rozdział poświęcony metodologii nauk prawnych (s. 133-152) stanowi przyczynek do dalszej dyskusji nad tym zagadnieniem. Referując podstawowe treści w zakresie ogólnej metodologii nauk, Autorzy stawiają bardzo mocną tezę o tym, że systemy prawa nie są teoriami naukowymi, lecz systemami wiedzy. O tym, że podejście to jest wysoce dyskusyjne, świadczy chociażby lista publikacji z obszaru teorii prawa, której celem jest esencjonalne określenie podstawowych definicji i cech prawa jako rodzaju ludzkiej aktywności poznawczej.

Dla czytelnika choćby elementarnie obeznanego z logiką w sensie szerokim zdziwienie może budzić treść ostatniego rozdziału recenzowanej książki (s. 153-191), w którym zawarte są podstawowe wiadomości na temat logik nieklasycznych. Są to zagadnienia bardzo trudne. Jednak Autorom udało się wykazać, że logiki nieklasyczne mają fundamentalne znaczenie w analizie języka prawnego i języka prawniczego.

Podsumowując, należy stwierdzić, że prezentowana książka nie jest podręcznikiem typowym. Jednak dzięki precyzji języka oraz ogromnej ilości przykładów wprost nawiązujących do prawa Autorom udało się osiągnąć zamierzony przez nich cel. Podkreślić również należy, że w warstwie edycyjnej podręcznik został wydany starannie. Toteż z całą odpowiedzialnością *Elementarz* można polecić wszystkim osobom rozpoczynającym przygodę z trudną przecież materią logiki.

Lukasz Brózda